

Ökad transparens ger skäliga bonusar

Dagens Industri den 15 december 2007

Debatten om en skälig nivå på vd-ersättningen har tagit fart på nytt. I debatten om det optimala kontraktet mellan ägarna och företagsledningen förekommer alla upptänkliga förslag på lönetak. Lars Ohly (v) föreslog i våras att det absoluta taket skulle vara statsministerns lön. Det skulle ge svenska vd:ar en bottenplats i Europa och styrelserna stora svårigheter att attrahera skickliga ledare. En tysk vd tjänar i dag tre gånger så mycket som en svensk vd.

Andra förespråkar relativa lönetak och väljer att uttrycka ersättningen i antal industriarbetarlöner. Detta mått har fluktuerat kraftigt under efterkrigstiden och återspeglar att förändringar i företagets makroekonomiska omgivning främst kommer vd till del. I de gynnsamma tider som rått 2002 till 2006, med historiskt låga räntor, har vd-lönen i noterade svenska företag ökat med i snitt 33 procent medan bonusen ökat med 169 procent.

Även politikerna har uttryckt upprördhet och oro över att ersättningarna ska påverka lönebildningen. Statsministern har gått så långt att han kallat lönelyften för omoraliska. Olika intressen har också framfört krav på politiska initiativ för att reglera ersättningsnivåerna. En reglering av vd-lönerna innebär dock en inskränkning av den privata äganderätten som på vilket annat område som helst skulle uppfattas som oacceptabel och på tvärs mot den svenska modellen.

Vägen till en ökad acceptans går i stället genom ett förtydligande av prestationen bakom ersättningen.

Sedan några decennier finns bolagskoder i nästan alla europeiska länder. Koderna innehåller rekommendationer för hur ersättningen ska fastställas, men den bonusgrundande prestationen väntar fortfarande på en ändamålsenlig definition. Företag förtydligar ofta prestationen i termer av aktiekursen. Denna speglar dock i väldigt liten utsträckning en vd:s prestation. Är till exempel den dramatiska kursuppgången på de kinesiska börserna ett uttryck för skickligt ledarskap? Eller är den en effekt av makroekonomiska faktorer?

Prestationen måste förtydligas. Resultateffekter till följd av yttre omständigheter måste filtreras bort så att effekterna av vd:ns insats tydliggörs. Makroekonomiska faktorer, såsom växelkurs, ränta och inflation, är exempel på en viktig källa till resultatpåverkan bortanför ledningens inflytande.

Företagens rapportering saknar i dag nästan undantagslöst information om denna yttre inverkan på företaget. International Financial Reporting Standard 1 – giltig för de flesta noterade europeiska företag från januari 2005 – uppmanar dock till tydlighet om effekterna av makroekonomin. Det existerar nu också metoder med vilka man kan leva upp till förslaget från IFRS. Det finns sålunda incitament såväl som möjligheter för företagen att redovisa prestationen bakom en bonus på ett tydligare sätt.

Näringsministern, som uttalat sig positivt om bonus för ledare av statliga företag, bör lämpligen låta dessa företag visa vägen för en tydlig redovisning av kopplingen mellan prestation och bonus. I den översyn av den svenska bolagskoden som nu pågår finns också ett

gyllene tillfälle att förtydliga denna koppling. Genom att exkludera den makroekonomiska inverkan på resultatet har vi kommit ett stort steg närmare en belöningsgrund som på ett meningsfullt sätt tydliggör vd:ns prestation.

Lars Oxelheim, professor

Lunds universitet

Institutet för Näringslivsforskning, Stockholm

Fudan University, Shanghai